

ZGODNJE GNEZDENJE LESNE SOVE *Strix aluco* BLIZU URBANEGA SREDIŠČA LJUBLJANE

Early breeding by Tawny Owl *Strix aluco* near the urban centre of Ljubljana

AL VREZEC

Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana

Lesna sova *Strix aluco* kljub svoji pogostnosti v Sloveniji ni posebno preučevana vrsta. Podatki se večinoma nanašajo na naključna opažanja in tudi pričujoče odkritje je tega tipa. Lesna sova je večinoma gozdna vrsta, neredko pa se pojavlja in gnezdi tudi v večjih vrtovih in parkih, poraščenih z drevjem, in celo v urbanih predelih z drevnatimi površinami (MIKKOLA 1983, GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER 1994, SNOW & PERRINS 1998).

V letu 1998 sem po naključju odkril gnezditve lesne sove v ljubljanskem mestnem parku Tivoli, in sicer v okolici tivolskega bazena, v neposredni bližini urbanega središča Ljubljane. 16.3.1998 sem na parkirišču pred bazenom zaslišal oglašanje mladiča lesne sove in ga po krajšem iskanju tudi našel. Čepel je na manjšem borovcu kakšen meter od tal. Bil je že precej velik, vendar še ni znal leteti, tako da sem ga lahko obročkal. Glede na datum in podatke iz literature (SNOW & PERRINS 1998), ki navajajo, da lesna sova vali 28–30 dni, mladiči pa v gnezdu ostanejo še nadaljnjih 25–30 dni, sem ocenil, da je samica lesne sove pričela gnezdit v drugi polovici

januarja (okoli 22.1.1998). V Evropi začne lesna sova gnezdit sredi marca, neredko že februarja in vse tja do konca aprila (GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER 1994, SNOW & PERRINS 1998). Podobno kažejo tudi redki objavljeni podatki iz Slovenije (tabela 1). MIKKOLA (1983) navaja, da je začetek gnezdenja lesne sove predvsem odvisen od poznih zimskih temperatur in razpoložljive hrane, poleg tega pa tudi navaja, da sove, ki gnezdi v parkih in urbanih območjih, začno gnezdit en ali celo dva meseca pred sovami v gozdovih. To razlaga s prej navedenima dejavnikoma, torej z višjimi temperaturami in z večjo dostopnostjo hrane v urbanih predelih. Tudi GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER (1994) navajata pozno decembrske in zgodnje januarske primere gnezdenj lesnih sov v mestnih okoliših. Višje temperature so lahko vzrok zgodnjega gnezdenja tudi pri tivolski sovi, saj je bila zima 1997/98 precej mila in brez snega.

Žal pa se zgodba vsaj za nekatere svoje mladiče ni končala najbolje. 20.3.1998 sem na parkirišču našel drugega mladiča – mrtvega, s poškodbami, ki so bile verjetno posledica pasjega ugriza. Mlade sove se,

Tabela 1: Ocene časa začetka gnezdenja in habitati lesne sove *Strix aluco* na nekaterih lokacijah v Sloveniji (čas začetka gnezdenja je preračunan po podatkih iz literature)

Table 1: Estimates of the time when Tawny Owl *Strix aluco* began to breed and some of its habitats in Slovenia (beginning of breeding time as per data from literature)

ocena časa začetka gnezdenja/ estimated beginning of breeding time	lokacija/ locality	tip habitata/ type of habitat	najdeni stadij gnezdenja/ discovered stage of breeding	datum najdbe/ date when found	vir/ source
sredina aprila/ mid-April	Koriški Brošt (Zgornje Pivško)	hrastov gozd/ oak forest	mladiči v gnezdu/ young in nest	16.5.1984	POLAK (1989)
začetek aprila/ early April	Koriški Bošt (Zgornje Pivško)	hrastov gozd/ oak forest	topla jajca, pozneje mladiči/ warm eggs, nestlings later on	13.4.1985	POLAK (1989)
sredina marca/ mid-March	Hrastje pri Poljčanah	bukov gozd/ beech forest	mladiči v gnezdu/ young in nest	19.4.1992	VREZEC (1994)
začetek marca/ early March	Zalog pri Ljubljani – dolina Besnice / Besnica valley	sadovnjak/ orchard	neleteč mladič zunaj gnezda/ non-flying young out of nest	28.4.1995	Božič (1997)
konec januarja/ end of January	Ljubljana – mestni park Tivoli / city park	park z drevoredom/ park with promenade	neleteč mladič zunaj gnezda/ non-flying young out of nest	16.3.1998	to delo/ this work

potem ko zapuste gnezdo, raztepejo po bližnji okolici in posedajo po drevju, neredko pa tudi kar na tleh, in takšne so najbolj ranljive, zlasti v okoljih, kot je mestni park, kjer mrgoli ljudi in psov, ki večinoma niso na vrvciah.

Obročkanega mladiča so približno teden dni po moji najdbi prinesli v azil ljubljanskega živalskega vrta gotovo dobronamerni, vendar zelo slabo ornitološko poučeni ljudje, ki ne vedo, da sovja starša hranita mladiče tudi potem, ko ti že zapustijo gnezdo. Pri tem je treba opozoriti, da je za pomoč najdenim prostoživečim živalim treba imeti vsaj malo predznanja, saj je lahko ta pomoč v nasprotnem primeru prej škodljiva kot koristna. V takih primerih bi bilo treba izpeljati podobno akcijo, kot so jo lovci s srnjimi mladiči: "Ne dotikajte se me, moja mama ni daleč!"

Povzetek

Avtor opisuje zgodnje gnezdenje lesne sove *Strix aluco* v ljubljanskem mestnem parku Tivoli, za katero ocenjuje, da je začela gnezditi v drugi polovici januarja, saj je bil 16.3.1998 zunaj gnezda že najden mladič, ki pa še ni znal leteti. Avtor se dotika tudi problematike ogroženosti sovjih mladičev v takšnih okoljih, pri kateri je izpostavil dva problema: prosto sprehajajoči se psi, ki pokončajo mlade sove, in nevedni ljudje, ki najdene mladiče odnašajo v azil ali živalski vrt.

Summary

The author describes an early breeding by Tawny Owl *Strix aluco* at Tivoli City Park in Ljubljana. He believes that the owl began to breed in the second half of January, for a nestling that was not yet capable to fly was found out of the nest on March 16th 1998. The author also deals with the problem of the young owls being endangered in such environments, pointing particularly at the freely running dogs, which often destroy the young owls, and at ignorant people who frequently take the found young to the animal asylum or to the zoo.

Literatura

- Božič, I. A. (1997): Lesna sova *Strix aluco*. *Acrocephalus*, 18 (83): 117.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM, U. N. & BAUER, K. M., 1994: Handbuch der Vögel Mitteleuropas 9. Aula-Verlag, Wiesbaden.

- MIKKOLA, H., 1983: Owls of Europe. T & A D Poyser Ltd., Staffordshire.
- POLAK, S. (1989): Sove Zgornje Pivke. *Acrocephalus*, 10 (39-40): 16-19.
- SNOW, D. W., C. M. PERRINS (ed.) (1998): The Birds of the Western Palearctic, Vol. 1. Oxford University Press, Oxford, New York.
- VREZEC, A. (1994): Zanimivosti iz življenja lesne sove *Strix aluco*. *Acrocephalus*, 15 (65-66): 136-139.